

ad: Erazim Kohák, Průvodce po demokracii. Sociologické nakladatelství, Praha 2002 [2002]

V první kapitole Kohák vykládá význam slova „demokracie“ jako „vládu všech“ (např. 14, 15 aj.). To je značně problematické: není to správné filologicky (etymologicky), ale ani programově a fakticky. To, kam Kohák míří, není vláda, ale sebevláda, tj. sebeomezování (přijmout omezení, 15). Přechodem je slovní můstek: schopnost „sami si vládnout“ (každý musí vládnout sám sobě: znamená to snad, že nesmí být ovládán nikým jiným?). Teprve v dalších kapitolách se Kohák dostává k upřesňujícím omezením svého původního výkladu (např. že vykládá, co to je „lid“, ale bohužel nikoli, co to je „vláda“). Tedy hned na počátku je tu chyba: místo slova „demokracie“ se tu vykládá jiné slovo, jiný název, totiž snad ačkoliv nemůže být v řecké antice doložen název „pantokracie“ (známe jen křesťanský titul Pantokrator pro Krista, zatímco ovšem pozemský Ježíš prohlásil, že jeho vláda není z tohoto světa, a vyhlašoval nadějný příchod jiné vlády, nového království). V každém případě je pojmenování „demokracie“ řeckého původu, a v Řecku ani v tzv. demokraciích nikdy nevládli všichni, ať už podíl na vládnutí chápeme jakkoliv, nýbrž pouze tzv. občané (mezi něž nebyli počítáni nejen otroci a děti, ale ani ženy). Rozhodující je tedy chápání obce a ovšem chápání práv a povinností občanů). Nikdy a nikde, nejen ve starém Řecku, však nevládli „všichni“ – a také nikdy vládnout nemohou. Pokud by vládl každý a pokud by podíl každého na vládě měl být stejný (rovný), byla by jakákoli vláda neúčinná a tím naprosto zbytečná. Vláda není myslitelná bez vládnoucích a ovládaných (samozřejmě nikoli v nějakém absolutním rozdělení: každý je v něčem ovládán, je mu vládnuto, ale jen někteří a jen v něčem vskutku vládnou, tj. vládnou druhým a nad druhými); to platí i v demokraciích. Z chápání, které předvedl v první kapitole Kohák, tedy nelze z věcných důvodů vyjít, což ovšem činí tuto kapitolu nanejvýš problematickou. Ví to ostatně sám autor, když se hned prvními slovy druhé kapitoly táže, co to slovo „demokracie“ vlastně znamená, a když píše, že „dnes už skoro všechno, a tudíž skoro nic“ (21). Demokracie ani v dnešním smyslu rozhodně neznámá, že vládnou všichni, nýbrž že všichni občané mají právo nějak (tj. různými způsoby) ovlivňovat jak způsob vlády, tak výběr těch spoluobčanů, kteří budou pověřeni jednak různými správními funkcemi (které nelze zaměňovat za funkce vládní), jednak funkcemi zákonodárnými, výkonnými (vládními v užším smyslu) a soudními.